

1-тапсырма

Түзелісідіктің 30-жаыдағы:
жастар, ғолам, рухатнам

Әлем Қазақстан Түзелісідігіне 30-жыл. Қазақстан Түзелісідігі алғашқы үлкен жетістіктеріміздің бірі. Түзелісідігі сөзінің өзі ең құдіретті. Ол еркіндікті, бостандықты білдіреді. 1991 жыл 16 желтоқсан елімізден азат кеткен күні. Ол түзелісідігі бабаларымыздың жастарымыздың көз жасымен келген. Қазіргі уақытта еліміз бұл жеріміздің тонаштығын сарбаулар, жауапкерлер, жастар қорғауда. Осы оғыз жолда Қазақстан көптеген өнерістерге ұшыраған. Түзетіліс елбасымыздың арқасында еліміз көркейіп, басқа мемлекеттерге таныма баста. Ең бірінің балап түркісідігімізді Түркия елі мойндаған. Кейін бұрақ басқа да елдер мойндаған. Түзелісідігі біре, оғай жасымен келген жол. Қанша ма жастар құршып кетті. Көз келген адам оғ елі үшін осындай үлкен істерге бара алмайды. Әркімге оғ жанын қолдап. Қазіргі кезде жастарға жасайтын жұмыс көп бұрақ бірі жасмай, еркіншек. XXI ғасырда техникалық, ғолам дамыған. Көп адамдар жастай кеткен жастардың, бабаларымыздың құдірін білмейді. Тек өзінің қара басын тама айлап қалған. Бұл аярдан рухтарын құрметтеуіміз керек. Түзелісідігі алғаннан кейін: еліміздің ішкі, сыртқы саясатын, экономика мен ғалымасын қолдап жұмыстарын жасайын. Түзелісідігі алғаннан кейінгі ең үлкен жетістігіміз EXPO-2017 көрмесі. Көрмеле жан-жастан қозғалыстар, өте көп баста. Қазақстан қазіргі кезде дамыған елдердің қатарынан. Түзелісідігінің бұл артар үміті мол. Еліміздің ерелі ел болуына оғандар кіріскенінің дұрас. Қазақстанның жарық болуына оғ қаламызда. Түзетіліс елбасымыз Н. 2. Назарбаев 2019 жыл жастар ғолам деп, 2020 жыл еркіндік жолы деп бекер айтырған. Қазақстан үшін үлкен бекер - ол аярдан асу. Оғанды бұл оғай жолда бұрап, аял жұрттың алдында өзінің дақты ел екенін мойндама білді.

- 2-тапсырма
- Ғаламатасқаннан - Ғаламатас - зат есімнен етістік;
- Бааламағаннан - бааламақ - зат есім; а - тәуелдік; нан - шынға сеп.
- Құттықтар - Құт - етістік; ті - тәуел сеп.
- Берілуден - бер - етістік; із - қалау рай; мін - есімше
- Кышпен - кыш - үстеу; қп - жұрнақ
- Отырғызға еді. - Отырғ - етістік; ғ - тәуелдік етістік; ша - жұрнақ
- Одан - дан - шынға сеп.
- Айлаңдатқан - айлаң - етістік; та - жұрнақ; тон - жазау
- Аяқтан - ая - зат есім; ін есімше
- Іретасқан. - іретас - зат есім; сан жұрнақ.

"Тәуелсіздіктің 30 жылдығы: тастар, қалам,
руханият" жлс.

Қазақстан Республикасы тәуелсіздігіне 1991 жылы 16 желтоқ-
да арманана кетіп алды. Қазіргі деңгейге елдің кетуі үшін
талай еңбек, тер, қан төлді. Ал сіз білесіз бе? Әліргі мағана
еркіндікте, ашақ көңілдір аспаннан бауға. Себебі, біздің бабалары-
мыз көп күресіп, осы кеңістіктің кеңісінде көре алмай кетті. Бі-
рақта өзінің талғастықушы ұрпағы үшін деп, біз амансақта
сендер бағанағы ел тарихы, кеңісін көруге лайықтымыздан.
Бұл кеңістіктің кеңісі сендер үшін делені. Егерде біздің мағана-
да әлірген өткен талай тұңғалар бағса, не балар деп аймай-
сыз? Менің ойымыа, қатты елдің данашылардан мен бабалары
қан бастан ірі державаларға мемлекетімізді тәуелсіздік ұста-
рды. Ал қазір жалғыз тұрған елдің әрбір мемлекетімен ел
мекені біліп күреді деп аймаймын. Тарихта бізге ана-аға ба-
ған қандардан көтеріліске шығып көмбестен, алардан осы сал-
дар үшін маңа менің еліміздің бағанағы үшін құрбан бағанды-
ғын маңа еліміз бек күресімізде ~~от~~ қалады. Кеңде күрмен
қоз бабалардан ұран соғу, аяғы соғалармен физикалық қатанас
көрсету мағандан тас іс-әрекеттер, оған қоса құрғаннан те-
бүі маңа қаналық қатанездік. Мен "желтоқсан оқиғасы" кең-
дардана бейкерашыларды қарағандыда, күрмен шығып езіліп
кетеді. Бұл оқиға дейін де көптеген ерлік істерде де, қасақа-
налық пайыздармен тірліктер көп. Осыған байланысты біздің
еліміздің ақ көзі, маңа таза ақтанып айтылып келеді! Ал елдің
ойып алытып қарағандыдан сақтап қалығыға күн бағып дұрыс
нас көрсеткендер, біліммен күрескендер тізімі өте ұзын.
Енді айта келсек бұлардан барлығы не үшін деп аймайсыз!
жалғыз тәуелсіздік үшін емес.

Ал жалаңсөздің дәстүрі, тарихы, ана тіліміз қазақ тілі жо-
 залмау үшін. Егерде біз бұнан бартырмай айрылсақ, немесе бо-
 ларға ұрпақ туу өсіңділігі өте төмен болса, онда елдің құрда-
 на көңуі татпап емес. Сол кезде ұя адалдардың, нәзік маңдардың
 қосқан үлесі мен істерік істері жетіліп керексіз балада. Сол се-
 бетті, менің басты айтуым келгені қазаққа ба, Қазақстан
 жерінде тұраса ба, онда елдің жеткен жеріне қуан, ро-
 міздегі мен "Ана Зау" - да құрметте, жұранда тұрамын
 жұста күшімен айт, тіліңді сақта, тәуелсіздікті алғаным-
 да баалап өмір ұрып кел жатқан әр күніне рақмет айт!
 2- тапсырма.

Қалаптасқан - қал - түбір, ап - көлеміне; қалап - түбір, тас - ~~сөз~~
 етістіктер сөз тударушы жұрнақ, қал - жұрнақ, қан - шығару септік те

Баламашқан - бал есім, тәуелдік жалғау, шығару септік жалғау.

Түртүр - ^{сүм} етістік - түбір; түр - етістіктер етістік тударушы, ер - есімше

Бергізетін - бер - етістік - түбір; із - жалғау рай; етін - есімше.

Алашқан - алаш - маңай үстеу - түбір; сәк - есім - жалғау.

Отандық - отан - түбір, ы - ~~көме~~ түйсуз етістік; отандық - отан менің е көлеміне
 есімді.

Адал - түбір сөз.

Айлаңдатқан - ай - түбір; ла - етістік тударушы; н - етістік; та - етістік тудару-
 шы - етістік тударушы

Келген - кел - түбір, мен - жұрнақ, ін - көлеміне.

Жүретін - жүр - түбір, тас - тудың сөз шығаратын жұрнақ; ін - табыс сеп-
 тісі.

1. Тезе

«Әр жерде қадір - құрмет көрер жанмен»

Мен өз өмірімде әр жерде қадір құрмет көрер жанмен. Сөбі, қадір - құрмет бар жерде бірі жақса болады. Қадірі болу, сабырлы болумен тек - құрмет, ол әр адаммен жақын арақаса, болған жандармен бірге түйенікпен қарар, сабыр сақтау. Үлкен қарт кісілерге әрдайым көмек көрсету, киіміне ізет, аяқ айтқан жұру олар әрі құрмет. Мәселен, сіз үлкен қарт кісі көмек берсеңіз, ол қарт кісі сізге риза болар дегенмен берсеңіз. Соған кейін сіз өсе істейін құрмет, мажаралы үшін соңында аман ермен сіз де қарт болғанда сізге басқада балалар, адамдар ақ көмек берсеңіз. Бі кімі балаларға ақыл айтқан өз ізетінің нүсбесі көрсетсеңіз кеше текте өз балаларыңыз түйенікпен өсер.

Мен әр жерде қадір - құрмет көрер жанмен. Сөбі әр адамға көмек көрсетуіне тек қадірмені дайындау. Адамдармен жақын қарыматта болу керек. Мен үлкен кісіге де кіші балаларға да құрмет пен қарымат бол себепті оларға мені ұнатты құрметті болады.

Мен үлкен қарт тек адамдарға аяқ естіп жақса негізін жұрды ойламан. Сол арада өзіне тек естіпті білмей кіші іні-құрағандарымен да айман отыраман.

Сол себепті әр жерде жақса құрметті де қадірлі адам болу үшін адамдармен жақын қарыматта болу керек.

Әсе.

„Мүзгеліктің 30 жылдығы: мағар, ғылым, руханият“

Білімнің мүзгелік алғашқы 30 жыл тарихы. Ол уақыт аралығында халық көп қиыншылық көрді, ол жылдар арасында білім дағды, үлкен берді, әлі күнге дейін білім дағды. Халық өз мүзгеліктің ұзақ күтті, бастандығына қалады. Мүзгеліктің үшін қаншама қан төгілді, сол күздің мағары білім еркені үшін мағарын қызды. Мүзгеліктің алғашқы күнінде біріне бірінен қал жеткізбедік, себебі мүзгеліктің ол мағар тарихына басталды.

Себебі өз білім мағарына санды, олардың біліміне аса қатты көзін қыздырды. Ол мағардың шындығына санды, себебі Қазақстанның бастамасы – мағар. Оның білімі оқушылар, мағар білімді барлық салада дағды үшін тиімді мағарда.

Білім 30 жылдың ішінде көрсетті, өсті. Мағарының мағарымен салыстырғанда, білімнің білім сапасы мағарды. Оқушылар мен оқушылардың білім деңгейінің өсті, елдің жылы деңгейінің өсті. Себебі, баланың маманның өз қолында мағар көрсеткіш көрсетті, мағар оқушылар мағары жылы деңгейін көтере алады. Қазіргі күні білім деңгейін мағар білім деңгейі мағары деңгейде деп есептейміз. Оның мағар ішінде болған қиыншылықтар білімнің мағарының деңгейіне алады, себебі болған қиыншылықтарға қарамастан, біз берілгендік Ол сатыда мағары, әлі қарай дағды, көтеріліміз деңгейінің.

Біз үшін қан төккен, бізге сеніп, туындар арнаған мағұмылдарымыздың өшпес аяғын ақтаушымыз қажет. Қазақ мағұмылдары әлі күнге дейін бізбен бірге, о туындарымыз арқылы бізге қажет беруде. Олардың арқасында еліміз рухани дамуда. О ақын, мағұмылдарымыз еліміз сөздеріміз арқасында, еліміздің маңызы берілімші күшіне қосады. Бізге біздің бірігімізді, мәңгілік туындарымызды дамытады.

1-тапсырма.

"Тәуелсіздіктің 30 жылдығы: мағстар, ғалым,
руханият"

Тәуелсіздік..... Бұл сөзді естігенде, еркіндікті, бостандықты, сонау бабалар кезде майдандағы қазақ батырларымыз қазақ еліміз үшін күрескенін көз алдыма елестетемін. Сол кезеңі батырларымыз шыр еткен дауыстары, "тәуелсіздікті аламыз" деп соққан нұсқаларының үнін естігендеймін.

Біз Тәуелсіздікті 1991 жылдың 16 желтоқсанында алдық. Әрине, қазақ елі үшін тәуелсіздікті алу үшін батыр, батыр ертерек батырларымыз оны алып біздің қолымызға салып берді. Бұл тәуелсіздікті біздер, сол заманда өмір сүрген адамдар соңына жолдар, соңына айлар күтті. Қазақ елі үшін тәуелсіздігімізді алу үшін мақсат өрі арман болды.

Бүгінгі кәсіпшілік мағстар оның қолына келгені, қандай қолымызға келгені түйсіне бермейді. Соның бәріне заман мен сол кездегі заманда елімізге, аралары жер мен көктей! Мағстар бәрі ХХІ ғасыр техника, технология заманы дәуіріміз бойы. Мағстардың көбісінің ойна тәуелсіздік, компьютерге немесе тағы басқа құрылымдарға баулып кеткен.

Ал бұл дәуіріміз бабалар-бір мағстар бәрі тәуелсіздігіміздің қандай қолымызға келгенін ұғары?! Әрине бұлардың ішінде күнін шырғадай, оларға текке бағдарына бұлай соң айтқанда бұлардың осы. Бүгінгі бұл менің ойым және бұлардың ойна шырға деп білемін. Тәуелсіздік мен мағстар бәрі соң, сол үшін біздер мағстар бәрі алып Тәуелсіздігімізді алып қандай қолымызға, еліміздің көп көріне үлкен үлес қосып керек қарағанда текке тәуелсіздік елімізге! Тәуелсіздігіміз тұрарлық! Қайта бәрі біз бағдарымыз, бәрі біздің қолымызға, бағдары мағдарымыз мағдарымыз. Не қолымыз, соң аламыз, бәрі қарағанда бәрі бізге тиілі. Ал тәуелсіздік алып мағдарымыз қолымызға келі керілі?! Әлі күнге дейін, сол заманда бағдарымыз, тәуелсіздік біз естігенде, сол бір желтоқсан ақпанында көріне көз алдыма елестейді.

Батыр Тәуелсіздігімізге 30 жыл! Қазақстан мен бағдарымыз елімізге, 1991 жылдан кейінгі жылдарда бәрі ақпанында орнына келе бағдарымыз.

Қатысушының шеңберін толтыруға арналған аяқ / Поле для заполнения решений учасника

Қазақстан жері бай кең байтақ ел. Мен өз тәуелсіз елім Қазақстанмен мағтанышым! Ал Тәуелсіздікке бай жеткізген, оны алуға үлес қосқан азаматтарға басалда үшін және олар мені маңғи құрметте!

2-тапсырма

Жалпатастан [Жалп-зат есім, та- жұрнақ] / Жалп-зат есім, та- жұрнақ

Баламаштан [Баламаш-зат есім, б- жұрнақ, нан-шарт септік]

Құттықтар [Құт-етістік, ті-тағар септік, -р-есімше]

Бергізетін [Бер-етістік, зіз-қалау райі, еті-есімше]

Ақаш [Ақаш-үстеу, -н-жұрнақ]

Отаруға егі [Отар-етістік, (у-шарт септік), е-көз, шот-жұр]

Айлантатын [Айлан-етістік, та-жұрнақ, таң-малау]

Иеленіп [Иелен-зат есімнен, етістік малау жұр, іп-есімше]

Эретасан [Эретас-зат есім, бн-жұрнақ]

Сай [С-жұрнақ, дан-шарт септік]

Немесе сөздің өзі түбір.

"Тәуелсіздіктің 30 жылдығы: настар,
заман, руханиет"

Біз тәуелсіздігімізді ашама бұрын, ата-бабаларымыз сол көрсені қанша ұағат аңсап, күтті. Басқа елдің қалаңда, біреуге тәуелді болып, қатта қиыншылық көріп, оң қалаңдармен өмір сүруді өте көп ұағат армандаған. Кейіндегі ұша хан, би, шешендердің өзі нәтеуір бір ұрпақшымақ болашама басқаша болса екен, тәуелсіздіктің дүмкіл тәтсе екен деген. Ақан-мақұша, жаршы, қараңдардаң қалаң-лара да дүе сондай болған. Әрбір маған өмірдерінде, тәуелсіздік маған аймаларымақ түпкі, кейдегі ай-бүздің жарқын болашама. Шайқасқан, күрескен, өр істерінен, маған-жерімізді кеңейту, оң елдеріне абырой алап беру. "Бүткен біз кетерміз, артамадан қалаң ұрпақтарымыз, біреуге бағынап, басқаларға бас иіп, бөтен елдің қол астаңда бастанал төмен салбаратып жүргендері керек емес" деген ай тәуелсіздік бермеген. "Тәуелсіздік саған, сондай күн көру керек пе едік, бізге лайықтаса ма? Маңдайымызға маған көрсенің" деп келер ұрпақтың, жан айдайларымақ ежелкелері болашама деп айғада ма екен?! "Оң қанша тәуелсіздік, бар жақшылық нәндарымақ күрсе екен" деген қалаңлара дәуірлі кезде шығарыда айналған. Әткен маған есім де ағаш келмейді. Сондай бір өте бұрыңғы, болашама көз есіңді көрімен де шығар. Бірақ, айтамақ болмайды, сондай маған шығу үшін кейіндегі ата-бабаларымыз қандай келер бәрі істеген. Маған тәуелсіздік, соған маңдарымақ адамдар күрделі қалаң көрер-

ерік білмей, әр күндерін қиыншылықпен, жаңдарын аман сақтаумен өткізген. Жаңдарын қиыншылықпен қиын заман болса деп, ауыз толтырап айта аламысыз. Себебі, әртүрлі жағдайларда оларға ақ мамандарда ақша байлығы, өрине, үйі байлығы бар. Қазақ өте қиын, біреуге бағынған жол бермейтін мемлекет болғандықтан, олар бұл жағдайда шайдай ақшаға, бірақ шүкір, қазір өмірімізде бәрі нақса, бәрі таяу. 1991 жылдан бері, халқымыз бұрынғы қиыншылық заманның артта қалғанын, қайтап оралмайтынын күннен күнге түсініп келеді. Сол жылдан бері, өміріміз түбегейлі өзгерген. Ишкі сәткілік, жоқшылық, сәткілік, рухани кедейлік, қолданба айтқанда өміріміз ауырғандай. Ақсабалар да, олардың талаптары да, ай өрістері өмірге деген көзқарастары, өмір сүру ұстанымдары да әртүрлі. Өміріміз қатты қиындап, өрине оқаса кедейлік. Олар ұрпақ та, заманға сай, тұлғаларынан бәрі мемлекеттерімен бір-бірінен аман түсірілікті білімдері бар. Ертегі күні қиыншылықтан шығарал аман, өмірімізді аман сүйрейтін де - өзіміз.

Қазақстан осы 30 жыл ішінде көп жетістіктерге жетіп үлгерді. Олардың ішінде бәрі де, бірегейі - «Дайынша 30 елің қатарына кіргейміз».

Кейбір қалаларымыз адал тапшылықпен өркен. Бұрын етешімен, көршімен, нақа дүниелер айлап та-балал, аманша. Мастарымыз да, оқушылар бағда алда оқуда көп жағдайда көп көріп көтер. Қала, бәрі түсінікті.

Төзөмсүздүк дээрл-агат, таңдау калсаура туурага бар
 м. Анн эл-бү. Жаңы уақытта бармаз м. Бүгө сүйс-
 нил, кароошомоошпен карайга. Бүгүз ачуубермилікті,
 дөстөдтө, сайластадтө. донднаймарты арасайга.
 Сондай хаца бар еде турал жатканам мек
 мастанаман'

2-талкарма.

Жалпатастаннан-жалат дат.е, тае эт.не, кан есимше, кан

Балашаванна-балашат-дат есім, н-туундур мантау

Куттирер-күт-етимтир, күт-ет.т.не, ар есимше

Бертирер-бер эт, кү-калуу рай, етін-есимше

Аванна-аванн-ет, бол-сол ее.

Старуша еді-стар эт, у-туунас эт, шо отику мек. курд

Одан-дан шол. сеп, о-курнас н.е түбүр

Айлантатан-айлан эт, та курнас, том-калуу

Челеніл-чел.е, мен эт.не, ер көсимше

Кретаган-кретас д.ет, н-т.н, н-таб. сеп.